

NORGES TEKNISKE VITENSKAPSAKADEMI
Norwegian Academy of Technological Sciences
NTVA

UFD

30 JAN. 2004

Saksnr.	Doknr.	F
200307611	77	50

<http://www.ntva.no>

Utdannings- og forskningsdepartementet
Pb. 8119, Dep.
0032 Oslo

Lørchendal gård, NO- 7491 TRONDHEIM
Saksbehandler: Generalsekretær Hein Johnson
Tlf.: 73590863/73595463 Fax.: 73590830
e-post: Hein.Johnson@ntva.ntnu.no

Trondheim 29. januar 2004

Høringsuttalelse til NOU 2003: 25

"Ny lov om universiteter og høyskoler"

fra Norges Tekniske Vitenskapsakademi, NTVA

I. Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser

Tilknytningsform

Mjøsutvalget påpekte i sin innstilling at institusjonene i universitets- og høyskolesektoren hadde behov for større handlingsrom. En rekke av de svakheter Mjøsutvalget påviste er korrigert i løpet av de senere årene, blant annet er nettobudsjettering innført. Endringene har medført at institusjonene i sektoren har fått et faglig og økonomisk handlingsrom som tilnærmedesvis tilsvarer Mjøsutvalgets anbefaling.

I sitt mandat fikk Ryssdalutvalget i oppdrag å vurdere forskjellige tilknytningsformer for de statlige institusjonene i sektoren.

Flertallet i utvalget konkluderer med at en stiftelseslignende tilknytning kalt Statlig høyere utdanningsinstitusjoner, SHU, er mest egnet for å sikre institusjonenes uavhengighet av staten på vesentlige punkter. Mindretallet går inn for en tilknytningsform som tilsvarer dagens modell, forvaltningsorgan med utvidede fullmakter. Mindretallet foreslår at de fullmakter som er gitt institusjonene i løpet av de senere årene, lovfestes.

Større uavhengighet inngår i flertallets begrunnelser for å tilrå en stiftelseslignende organisering. Spesielt understrekes behovet for mer fleksible lånemuligheter for institusjonene. Uavhengig av regime, vil staten som eier stå ansvarlig for institusjonenes økonomiske disposisjoner. Det forutsetter at institusjonenes lånebehov er så stort at det berettiger en endring av tilknytningsformen. Samtidig forutsetter det at institusjonenes lånebehov er så lite at friheten blir reell. Det vil si at Staten som garantist for låneopptak kan gi institusjonene det handlingsrommet som inngår i flertallets begrunnelser. Erfaringene fra sykehusreformen tilsier at Staten som ansvarlig eier tar, og bør ha, kontroll med institusjonenes disposisjoner - også når disse er organisert som foretak. NTVA er derfor ikke overbevist om at behovet for *økte friheter* kan fungere som et reelt argument for å endre tilknytningsformen til statlige institusjonene i sektoren i stiftelsesretning.

Endringen i tilknytningsform vil medføre økte administrative kostnader, blant annet må hver enkelt institusjon bygge opp kompetanse og besørge sin egen revisjon. Verdien på bygningsmassen må fastsettes, og bygningene overføres fra staten til den enkelte institusjon for å gi lånekapital.

Organisasjon og ledelse: Flertallet i Ryssdalutvalget går inn for at institusjonenes styre skal ha eksternt flertall. Begrunnelsen er ønsket om målrettet ledelse. NTVA kan ikke uten videre slutte seg til at målrettet ledelse er synonymt med eksternt styreflertall. Et styre i komplekse kunnskapsorganisasjoner som universitetene bør reflektere fagkunnskapen, samfunnets behov og studentenes interesser. Dagens styresammensetning dekker disse behovene på en balansert måte, og de eksterne representantene har bidradd med viktige perspektiver til ledelsen. Det er grunn til å reise spørsmål om et styre med eksternt flertall vil opprettholde sin legitimitet og oppslutning innad i organisasjonen.

Flertallet går også inn for at styret skal være selv-supplerende, dvs. at styret får det avgjørende ord når nye eksterne styrerepresentanter skal utpekes. En slik ordning kan medføre at mangfoldet reduseres, nødvendige korrigeringer og kursendringer vanskeligjøres og "uavhengighet" er ikke garantert.

NTVA konkluderer med å støtte mindretallets innstilling med hensyn til styrets sammensetning, dvs. et styre som har et stort eksternt innslag men der ingen gruppering har flertall.

Rektor: Både flertallet og mindretallet åpner for tilsatt rektor. Flertallet ønsker dette som mal, mens mindretallet overlater til institusjonene selv å bestemme hvordan ledelsen på toppnivå skal utformes. Flertallet begrunner sin konklusjon med behovet for enhetlig og tydelig ledelse. NTVAs styre støtter flertallets syn på dette punktet.

NTVA er av den oppfatning at institusjonene bør kunne delegeres ansvaret for å selv avgjøre om rektor skal velges eller tilsettes. En slik endring vil være i tråd med intensjonen om at institusjonene i sektoren bør ha størst mulig selvstendighet, faglig og organisatorisk.

II. Andre kommentarer

I dagens globaliserte kunnskapssamfunn er Norge som liten nasjon avhengig av å forvalte våre ressurser rasjonelt for å kunne hevde oss i den internasjonale konkurransen. Det forutsetter at vi som nasjon foretar faglige prioriteringer, ser til at sektoren fungerer effektivt og at institusjonene har en arbeidsfordeling som er fornuftig. Måleenheten bør være *norsk* utdanning og forskning, og dette perspektivet må ivaretas av politiske myndigheter. Sånn sett er dialogen mellom institusjonene og departement/politiske myndigheter både ønskelig og nødvendig. Og organisering som forvaltningsorgan synes hensiktsmessig. Stiftelsesmodellen skal redusere statens innflytelse. Det innebærer nødvendigvis redusert innflytelse for departement/politiske myndigheter i spørsmål av nasjonal betydning. Faren er til stede for at den enkelte institusjon blir seg selv og sin egen overlevelse nærmest. Da kan det nasjonale perspektivet komme i annen rekke og fragmentering kan bli resultatet. Samspillet mellom etterspørsel og selvstendige utdanningsaktører vil kunne komme til å bestemme retningen i sektoren.

Den viktigste forskjell mellom flertallets og mindretallets innstilling ligger, slik NTVA ser det, i synet på Statens rolle i norsk utdanning og forskning. Flertallet mener at Staten kan styre undervisning og forskning best som kunde overfor stiftelseslignende institusjoner, mens

mindretallet argumenterer for en modell der Staten optrer som eier og samtalepartner, med klart ansvar for det nasjonale perspektiv.

NTVA vil, med begrunnelser relatert til behovet for langsiktige forpliktelser, forutsigbarhet og strategier på nasjonalt nivå, støtte mindretallets innstilling.

Høringsuttalelsen ble vedtatt på NTVAs styremøte 13. januar 2004.

Med hilsen, for NTVA

Arne Bjørlykke
President NTVA

Hein Johnson
Generalsekretær